

Decisiones Sacramentales, Theologicæ, Canonicæ, & Legales

In Quibus Tota materia Sacramentorum, Theologiæ Moralis, Juris Canonici, & Quæstiones plurimæ Juris Civilis explicantur, dilucidantur, & traduntur, Eruditionibus, Historiis, & Exemplis adornatæ ; Opus Episcopis, Vicariis, Parochis, Confessariis, aliisque Studiosis utile, ac jucundum In Libris novem ...

Decisiones De Matrimonio

Chiericato, Giovanni Maria

Augustæ Vindelicorum, 1730

Decisio XX. Argumentum. Agitur de Impedimento dirimente quod vocatur Conditio; & ostenditur, illud esse duplex: Unum Conditionis servilis: Alterim ob conventiones, seu pacta, sub quibus potest ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94595](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94595)

puus finis fuit contrahere cum filia Comitis à Liebenstein; & Matrimonium illud fuit electum præcisè, ut Medium, & quidem unicum perveniendi ad prædictam affinitatem, & parentelam. Ergo (ait) si fuit (sicut revera fuit) erratum in substantia consanguinitatis, ac filiationis, qua se intimè copulatam Liebensteinensis mentiebatur Dalila, cum nihil fuit in Dalila, quod amaretur (concludit etiam Gobatus cum Caramuele) aut eligeretur; contractus Matrimonii fuit nullus.

Illud autem est notandum, quòd in foro fori difficillimum est obtinere sententiam nullitatis Matrimonii ob errorem in qualitate personæ; ea ratione, quia ut scribit Eminentiss. Cardin. de Lauræa d. d. sp. 21. num. 50. iustè, & prudenter decrevit Ecclesia, ut legitur in cap. Unic. 29. quest. 1. quòd error in qualitate non invalidet Matrimonium, ne confunderetur societas fidelium, pax communis turbaretur & familiæ remanerent expositæ odiis, & rixis, prout incessanter contingeret, si super hoc impedimento qualitatibus non cognita dissolverentur conjugia; quilibet enim post initas nuptias, facti poenitens, assereret, se credidisse in corde suo qualitatem aliquam in conjuge, quam adesse non reperit, & ex ejus defectu prætenderet ob errorem qualitatibus à Matrimonio resilire. Quamvis autem in foro poli esse possit irritum Matrimonium ob defectum qualitatibus, cujus intuitu quis consensit in illud; aliter tamen sententiandum est in foro fori ob motiva prædicta; non est autem novum, ut ad tollenda gravia incommoda multa Matrimonia præsumantur valida in foro fori, quæ in foro poli talia non sunt, ut ait Glossa in cap. Cum in Apostolica, & in cap. Is, qui. De sponsalib. atque in cap. Ad nostram. De Conjug. Servor. Idcirco cauti sint qui in contrahendo Matrimonio ducuntur motivo alicujus qualitatibus in conjuge; & eam deducant expressè in pactum, & in conditionem, ad effectum, ut ea deficiente, possint sententiam nullitatis conjugii obtinere, ut diximus supra num. 28.

DECISIO XX.

ARGUMENTUM.

Agitur de Impedimento dirimente quod vocatur *Conditio*; & ostenditur, illud esse duplex: Unum Conditionis servilis: Alterum ob conventiones, seu pacta quibus potest Matrimonium iniiri. Declaratur primum, præmissa origine servitutis, ac servorum, nec non eorum fine apud nos Christianos. Explicatur Secundum per quatuor genera conditionum; & clarè, ac facile docetur, quando prædictæ omnes conditiones irritent Matrimonium; vel ipsæ irritentur.

SUMMARIUM.

- 1 Conditionis Vox denotat duo impedimenta dirimentia. Et quæ?
- 2 Conditio servilis ignorata est impedimentum dirimens.

- 3 Conditio servilis hominum quando habuit initium?
- 4 Quando habuerit finem Patavii & alibi?
- 5 Homines servi tanquam bestia veniunt apud Mahometanos.
- 6 Nullitas Matrimonii contracti cum persona serva ignorata.
- 7 Conditio servilis an dirimat Matrimonia Infidelium?
- 8 Conditio servilis quando non dirimat Matrimonium? & num. 9.
- 10 Nullum si sit Matrimonium an ratificandum sit coram Parocho, & testibus?
- 11 Domini an possint prohibere servis, nuptias?
- 12 Condemnati ad triremes, & ad perpetuum carcerem an possint contrahere Matrimonium?
- 13 Conditionatus consensus an sufficiat ad Matrimonium?
- 14 Conditionata Matrimonia hodie à Parochis non sunt admittenda.
- 15 Conditionum genera quatuor circa Matrimonium, Et quæ?
- 16 Conditiones contrarie substantie Matrimonii illud irritant. Et quæ sint?
- 17 Votum castitatis in conjugibus an sit contra bonum Proles?
- 18 Conditiones honestæ contra substantiam Matrimonii an illud irritent?
- 19 Debitum conjugale reddendum si jussu petatur.
- 20 Conditio negativè tantum se habens contra bonum proles non irritat Nuptias.
- 21 Dominum corporum sufficit in Matrimonio, usu remoto.
- 22 Conditiones contra substantiam Matrimonii illud irritant Jure naturali.
- 23 Ignorantia impedimenti Matrimonialis an excuset à nullitate?
- 24 Conditio, ne Uxor lactet suam prolem, an irritet Matrimonium?
- 25 Silentium conjugis circa conditionem an faciat Matrimonium validum?
- 26 Conditiones turpes an irritent Matrimonium?
- 27 Impossibilia conditionum multiplicitas, ac declaratio.
- 28 Impossibiles conditiones an irritent Matrimonium?
- 29 Conditiones honestæ, & licitæ quando irritent Matrimonium.
- 30 Conditio si es legitima? & Uxor sit illegitima, irritat Matrimonium.
- 31 Conditio de futuro quando faciat Matrimonium nullum?
- 32 Peccatum mortale est contrahere Matrimonium sub conditione. Et cur?

Secundum impedimentum dirimens est *Conditio*; quæ Vox, tanquam impeditiva, & irritans Matrimonium, duas habet significaciones. Prima est, quæ denotat personam servilem, & libertate carentem, cum qua aliquis liber contrahit conjugium. Altera est, quæ innuit conditiones, seu requisita, pacta, aut conventiones; sine quibus qui contrahunt nuptias,

ptias, intendunt eas non valere; sed esse irritas, nullas, & invalidas. Idcirco de utraque significatione in presenti Decisione agemus ad declarationem impediti hujus dirimentis, quod vocatur *Conditio*.

Primò itaque hæc Vox *Conditio* significat conditionem servilem, quæ facit irritum Matrimonium, si contrahatur à libero homine cum persona existente in servitute; de qua notitiam non habebat. Circa hanc conditionem servilem, quæ apud nos est amplius in usu; notare licet principium, & finem. Initium habuit servilis conditio, & introducta est servitus hominum ferè statim post diluvium, ut constat ex verbis Noe *Genes. 9. 26.* cum quibus punivit impudentiam filii sui Cham, qui eum nudum dormientem, & à vino oppressum inspererat, & irriserat, dicens: *Benedictus Dominus Deus Sem; sique Chanaan servus ejus. Dilatet Deus Japhet, & habitet in tabernaculis Sem; sique Chanaan servus ejus.* Undè paulò post descendentes à Cham coeperunt fieri servi, & redigi in servitutem ab illis, qui de stirpe Semi, & Japheti erant; sicque servitus hominum originem habuit Anno 1671, à creatione mundi; ad quem Annum Salianus *num. 11.* ita scribit: *Habes hoc primum loco inducam in penam peccati servitutem, natura juri repugnantem, quæ exigit, ut libertate, qua quisque naturaliter donatus est, privetur; & laborem, atque industriam suam in propriam utilitatem convertat: cum servorum sit, non secus atque equorum, & asinorum in unius Heri utilitatem desudare, nulla utilitate sua.* Hinc de Abraham, qui natus est ab eadem creatione Mundi Anno 2039, legitur in *Genes. 12. 16.* quòd fuerunt ei oves, & boves, & asini, & servi, & famula. En quam antiqua est infelix conditio hominum, qui in servitute, & sub potestate aliorum coacti erant vivere. Quo verò ad finem miserrimæ hujus conditionis servilis apud nos, & in his regionibus nostris, observo eam defecisse post Sæculum duodecimum circiter à Nativitate Christi; duravit enim servitus hominum in hac Civitate Paduæ usque ad Annum 1200. siquidem in Libro Privilegiòrum Illustrissimi, ac Reverendissimi Capituli hujus Ecclesiæ Cathedralis ad pag. 41. notatum est Testamentum conditum Anno 1195. ab Henrico Canonico Paduano, in quo inter cætera legavit libertatem Balduino servo suo verbis istis: *Balduinum servum suum liberum dimisit cum omni peculio suo; & eum ab omni vinculo servitutis absolvit; & jus patronatus ei remisit.* Apud Svecos, & in toto illo amplissimo Regno conditio servorum duravit per totum Annum 1300. tunc enim, ut scribit P. Antonius Foresti in suo *Mappamundo Historico tom. 5. part. 2. pag. 99. Ann. 1302. Il Marefiallo Torchillo prima di sgravarsi dal peso della Reggenza, giudicò spediente il riformare le Leggi del Regno; una delle quali comandava, che più non si potessero comperare, & vendere huomini di qualunque conditione si fossero, nonessendo ragionevole, che un Christiano vendesse l'altro, mentre Christo gl'haveva comunemente col proprio Sanguine redem-*

ti. Poena hæc servitutis hominum nunc ablata est à Deo inter nos Christianos ferè per Europam totam: at in Asia, Aphrica, & America perseverat adhuc, ut constat legentibus Historias, ac Itinera per illas Orbis partes. In Libro itinerario Domini Gabrielis Bremond, typis impresso Bononiæ Anno 1680. *libr. 1. cap. 8. pag. 49.* hæc habentur circa Urbis Cayri descriptionem; *Vicino è un altro Han (cioè gran casamento) ove si tengono gli Schiavi bianchi da vendere; & un poco più lontano uno de Schiavi neri, essendo tutti nudi esposti à gl'occhi di tutti. Dietro al Han Kalil vi è una picciola strada senza esito, ove il di del mercato si conducono tutti detti Schiavi, Maschi, Femine à vendere; e li si possono vedere tutti nudi, e maneggiarli per conoscerne le loro infermità, bontà, e bellezza, e li ordinano in fila sì come le bestie.* Infelicitas lacrymabilis conditionis humanæ!

Igitur si quis homo liber, & ingenuus contrahat Matrimonium cum ancilla, idest cum muliere servilis conditionis, ignorans eam esse servam; vel è contra si mulier libera celebret conjugium cum homine servo, nesciens eum esse talem, & credens illum esse liberum; Matrimonium est nullum, irritum, & invalidum juxta text. in cap. *Si famina. 29. q. 2. & in cap. fin. De Conjug. Servor.* Ratio est ob errorem conditionis personæ servilis, cum quo ille, qui liber est, eam duxit; ex contracto enim Matrimonio cum persona in servitute existenti, gravis injuria fit conjugi libero; & læditur bonum prolis, quæ non potest commodè nutrirì, & educari; cum omnia, quæ servus acquirit, domino acquirat; & tandem adversatur mutux cohabitationi; cum servus debeat in domo Domini habitare, & ab eo possit in remotas partes mitti. Accedit, quòd error tollit consensum, quia fertur absolute in objectum existimatum; & ab alio avertit agentem omnino. *l. Si quis per errorem. ff. De Jurisd. l. Nihil tam contrarium. ff. De Reg. Jur.* quare error in corpore vitiat omnes contractus. *l. Quod tamen. 14. l. In venditionibus. 69. ff. De Contrahend. Emption.* undè his omnibus de causis justè statutum est ab Ecclesia, ut error conditionis servilis omnino irritet Matrimonium. S. Thomas in 4. dist. 30. quest. unic. art. 1. & in addit. 3. p. 9. 52. art. 1 Sanchez de Matrim. lib. 7. disp. 19. Basilius Pontius lib. 7. cap. 43. Aversa quest. 12. sect. 2. Vers. Secundo, & aliis omittis Salmanticenses tract. 9. de Matrimonio cap. 10. num. 21. qui omnes advertunt, impedimentum hoc non esse de Jure naturali; sed ex solo Jure Ecclesiastico positivo, etsi valdè conformi Juri naturæ ob rationes supraratas; & hoc idem docet Gonzalez in Comment. ad cap. ult. de Conjug. Servor. num. 3. subdens, quòd inter infideles impedimentum hoc vim non habet; & idè si inter eos persona libera contrahat ignoranter Matrimonium cum serva, Matrimonium est validum; & citat pro hac opinione Sanchezium d. disp. 19. n. 16. Rebellium lib. 3. q. 3. sect. 2. n. 13. & Arnicum de Jure Connubior. c. 3. sect. 3. Non desunt tamen Doctores, ac rationes in contrarium,

quas cumulant Salmanticenses *d. cap. 10. num. 24.* & ibi Sylvester *Verb. Matrimonium. 3 q. 1.* Layman *libr. 5. tract. 10. part. 4. cap. 2. num. 3.* & alii qui etiam apud infideles ignoratam servitutem irritare, ajunt, connubia ex rationibus, ibi per studiosos videndis.

Plures autem quaestiones, ac dubia movent, & examinant Theologi circa hoc impedimentum dirimens conditionis servilis, quas hic recensere superfluum arbitror; cum, ut dixi, usus 8 mancipiorum, & servitutum, ex Dei benignitate, apud nos Christi fideles, non reperiatur. Ceterum, ne Clerus noster eorundem dubiorum sit penitus ignarus, ea summatim annotabo. Primum est, an liber homo contrahens ignoranter cum ancilla, si paratus esset eam ducere, etiam si seivisset ejus conditionem servilem, an inquam in hoc casu Matrimonium esset validum? Alii DD. affirmant, alii negant, quia ad valorem Matrimonii requiritur actualis consensus liber ab errore. S. Antoninus 3. p. 11. cap. 3. Candidus *disquisit. 28 art. 3. dub. 2.* & alii apud Salmanticenses *d. cap. 10. num. 22.* Secundum dubium est, Quid juris si quis liber contrahat cum libera, quam credebat esse ancillam? Vel si ancilla nubat servo, quem putabat esse liberum? Et in utroque casu respondent DD. Matrimonium esse validum, quia in neutro, qui errat, deteriorat suam conditionem, Sanchez *d. libr. 7. disp. 19. num. 23.* Averla *d. q. 12. sect. 12. Vers. Septimo; & Vers. Octavo.* Salmanticenses *d. cap. 10. num. 23.* Tertium dubium est, an hoc impedimentum servilis conditionis dirimat Matrimonium, si error sit vincibilis, & crassissimus? Quod non dirimat, responderet Sorus in 4. dist. 35. q. 1. art. 2. & alii apud Sanchezium *d. disp. 19. num. 20.* qui tamen cum DD. ibi per eum allegatis, tenet, quod dirimat; nam qualiscunque ignorantia tollit voluntarium; & per consequens destruit consensum formalem, & liberum, qui requiritur ad validitatem Matrimonii; & ita docent etiam Salmanticenses *d. cap. 10. num. 28.* Quartum dubium est, an attentata nullitate conjugii per conditionem servilem ignoranter contracti, si conjux liber contentetur stare in illo Matrimonio, alter conjux servus possit ab eo resilire, vel teneatur in eo remanere? Multi multa dicunt, sed dubium sub distinctione resolvunt: si servus contraxit cum libero fraudulentem, & data opera cum decipiendo non potest resilire, si liber velit in Matrimonio permanere: at si bona fide, & absque fraude contraxit, potest, si vult, attentata nullitate contractus, ab eo recedere. Ita DD. apud Salmanticenses *d. cap. 10. num. 31.* Quintum dubium est in hoc impedimento, si liber conjux velit à Matrimonio resilire, utrum ipse admittendus sit ad probandum, quod per errorem contraxerit? vel uxor ancilla probare debeat, quod scienter eam duxerit? Alii dicunt, liberum conjugem teneri ad probandam suam ignorantiam *ex cap. fin. de Conjug. servor.* Alii ancillam posse probare, quod habebat notitiam suae conditionis servilis *arg. tex. in cap. 1. De Postulat. Pralat. & in cap. Quod dictus, dist. 26.* Salmanticenses citant pro utraque opinio-

ne DD. *in d. cap. 10. num. 32.* Ego dicerem, utrique conjugi esse assignandas probationes, ut clarius veritas cognoscatur à Judice, qui sententiam est laturus super nullitate, vel validitate illius Matrimonii. Sextum dubium est, an dentur casus, in quibus validum sit Matrimonium contractum ab uno conjuge libero cum altero conjuge in servitute posito? Et respondent DD. dari quatuor casus. 1. Si dominus faciat Instrumentum dotale ancillae suae, vel servo; nam per hoc censetur eos liberos facere. 9 l. Unica. C. de Latin. libert. 2. Si Patronus accipiat ancillam suam in Uxorem, vel domina nubat servo suo. 3. Si dominus conjugis in sua servitute existentis traçet ipse Matrimonium, & det eundem suum servum, vel ancillam in Matrimonium personae liberae, tacens, & nihil dicens de ejus conditione servili. 4. Si persona libera sponte, ac sciens nubat personae in servitute existentem; in his enim omnibus casibus Matrimonium est validum, ut fuse differunt Sanchez *d. libr. 7. disp. 19. & 20.* Basilus Pontius *d. libr. 7. cap. 44.* Averla *d. quest. 12. sect. 2.* & alii quos referunt Salmanticenses *d. cap. 10. à num. 33. & seqq.* Novissimè Julius de Dispensat. *Matrim. libr. 2. cap. 13. n. 14. & seqq. usque ad num. 30.* Septimum dubium est, si inito nulliter Matrimonio inter conjugem liberum cum servo ob ignoratam ejus servilem conditionem, & conjux liber velit continuare in conjugio; an satis sit ejus tacitus consensus, & actus conjugii exerciti post cogitam servitutem, vel opus sit novo explicito consensu coram Parocho, & testibus praestando? Emin. Card. 10 de Lauræa tenet, esse necessarium novum consensum coram Parocho, & testibus. Ita in *disp. 21. in Matrimon. art. 2.* Massius verò ait, sufficere tacitum consensum, si prius praestiterat illum coram Parocho, & testibus; *disp. 7. num. 401.* At in praxi non esset discendum ab opinione ejusdem Emin. Card. de Lauræa; quia ratificatio Matrimonii invalidi semper est facienda coram proprio Parocho, & testibus, ut decisum est à Rota Romana coram Ludovico Decis. 395. & coram Seraphino Decis. 900. & bene advertit Basilus Pontius *de Matrimon. lib. 5. cap. 6.* quamvis contrarium scribat Gobatus *tract. 9. num. 500. & tract. 10. n. 415.* cum non viderit Decisiones Rorales, quae prevalent opinionibus privatorum Doctorum. Menochius *consil. 1196. num. 2.* & Loterius *de Re Benefic. libr. 1. quest. 1. num. 80.* Tanto magis, quia idem quod à Rota decisum, declaratum est etiam à Sacra Congregatione Concilii, ut testatur Fagnanus *in cap. fin. de Condit. appositis num. 26.*

Duo autem veniunt observanda à studiosis pro integra cognitione hujus impedimenti dirimentis Matrimonium ob servilem conditionem. Unum est, quod Domini prohibere ita non possunt servis suis, neque eos impedire ne contrahant Matrimonium; & ratio est, quia jure naturali, & divino singuli homines habent facultatem, & libertatem ineundi conjugia ad propagationem humanæ speciei, & in remedium propriae concupiscentiae, qua facultate

cultate nullo jure humano possunt spoliari; neque potestas Domini in servum huic naturali facultati praevalere potest, à quo solita obsequia tantummodò exigere potest. Sanchez d. lib. 7. disp. 21. num. 3. Averſa q. 3. sect. 7. *Verſ. In hac tamen;* & legitur decifum in cap. 1. De Conjug. servor. atque bene notatur à Justo d. libr. 2. De Dispensat. Matrim. cap. 13. num. 27. Aliquod est, quòd singulariter advertit Maftrius d. disp. 7. num. 402. in fine; videlicet hoc conditionis servilis impedimentum dirimens reperiri etiam in hominibus liberis, sed à Judice condemnatis ad trirèmes, vel ad carcerem in perpetuum, ac tota eorum vita durante; hi enim sunt servi pœnæ, & idèd si sub aliquo prætectu, aut colore contraherent Matrimonium cum aliqua muliere ignorante eorum condemnationem, nullum, & irritum esset Matrimonium; quod est menti tenendum; nam potest in praxi hic casus evenire. Et hæc satis de conditione servili dirimente Matrimonium.

Secunda significatio hujus vocis *Conditio* innuit pacta, conventiones, ac requisita, sub quibus aliquando ab aliquibus contrahitur Matrimonium; quæ si non verificentur, contractus est nullus, ob defectum consensus in eo præstiti, non absoluti, sed conditionati. De his conditionibus tam multa differunt Sanchez lib. 5. de Matrim. in novem integris disputationibus, Basilii Pontius toto libr. 3. per capita XVII. Averſa tota Quæst. V. in paginis XVI. & ut de aliis taceam, Salmanticenses d. tract. 9. de Matrim. cap. 7. in quo se diffundunt per folia integra octo; ut impatientiam provocent in eis legendis; attentis maximè pluribus ineptiis, ac inutilibus quæstis, & dubitationibus circa ridiculas plurimas condiciones; tantò magis, quia idem Salmanticenses d. cap. 7. in princ. & num. 8. protestantur, quòd post Concilium Tridentinum Parochii, coram quibus sunt contrahenda Matrimonia, non sunt ab eis admittenda sub conditionibus, sed admonendi contrahentes, (quatenus conditionatè vellent inire conjugium) ut expectent adimplementum prætenſæ conditionis, & interim contenti sint celebrare Sponsalia tantummodò de futuro. Quapropter nos in præſenti Decifione, cum consulamus studio præctico Parochorum, ea quæ scitu necessaria sunt circa consensum conditionatarum, ex quo impedimentum dirimens Matrimonium exurgere potest, solummodò, omni possibili brevitate, inferemus. Igitur sciendum, quòd Conditiones omnes reducuntur ad quatuor genera, adeò ut Aliæ sint contrariæ substantiæ Matrimonii, & bonis ejus. Aliæ sint turpes, sed substantiæ Matrimonii non contrariæ. Aliæ sint Impossibiles. Et Aliæ sint honestæ, & possibiles, quæ subdividuntur in tres species, itaut aliæ sint de præterito, aliæ de præſenti, & aliæ de futuro.

Primum genus continet condiciones contrarias substantiæ Matrimonii, & bonis ejus; cumque bona Matrimonii sint tria, *Proles, Fides, & Sacramentum*; si in ineundo conjugio apponatur aliqua conditio contraria uni ex his tribus bonis, irritat Matrimonium, tanquam incompatibilis, imò destructiva substantiæ Ma-

trimonialis. Sint Exempla. Duco te in Uxorē, sed cum hac conditione, *si generationem prolis evites.* Vel *si prolem ex nobis nascituram suffocaveris.* Vel *si poculum sterilitatis sumpseris.* Hæ enim omnes condiciones destructivæ prolis, quæ est unum ex tribus bonis Matrimonii, adversantur ejus substantiæ, & illud dirimunt, ac irritum faciunt. Pariter sit exemplum conditionis contra secundum bonum Matrimonii, quod est Fides: *Duco te in Uxorē, si pro quaestu ad adulterandum te tradas.* Etenim hæc quoque conditio irritat Matrimonium, quia destruit fidelitatem, quam conjuges sibi servare debent, & quæ est de substantia Matrimonii. Item exemplificatur de conditione contra tertium bonum Matrimonii, quod dicitur Sacramentum, idest ejus indissolubilitatem, & perpetuitatem: *Ducote in Uxorē, donec inveniam aliam te ditiores, seu pulchriores;* irritat etiam hæc Matrimonium, quia destruit ejus substantiam. Et hæc condiciones esse Matrimonii irritativas, & destructivas statutum est in cap. fin. De Conditionib. appositis. ubi Summus Pontifex Gregorius Nonus ita decrevit: *Si condiciones contra substantiam conjugii inferantur, puta si alter dicat alteri, contraho tecum, si generationem prolis evites; vel donec inveniam aliam honore, vel facultatibus digniores; aut si pro quaestu adulterandam te tradas, Matrimonialis contractus, quantumcunque sit favorabilis, caret effectu.* Ratio autem, cur prædictæ condiciones irritent Matrimonium, est, quia non censetur consentire in ipsum, qui ejus substantiam impugnatur, & destruit; videlicet prædicta tria bona, quæ sunt substantialia conjugii; ut de Prole habetur in cap. Aliquando 32. q. 5. de fide, seu fidelitate inter conjuges servanda in cap. Solet. 32. qu. 2. & in cap. fin. 32. q. 6. de Sacramento, hoc est de perpetuitate in cap. Quos Deus. 33. q. 2. & in cap. Illud. De Præſumptionib. Idcirco communis est omnium Theologorum, & Canonistarum doctrina, quòd omnes condiciones destruentes substantiam Matrimonii; & ejus tria bona prædicta, faciunt impedimentum dirimens. S. Thomas in 4. dist. 29. q. Unic. art. 3. quæstionc. 3. & in addit. 3. part. q. 47. art. 5. Sanchez libr. 5. disp. 9. num. 3. Averſa q. 5. sect. 5. Basilii Pontius libr. 3. cap. 9. & alii, quos cumulant Salmanticenses d. tract. 9. de Matrim. c. 7. num. 87. quibus addendi sunt Maftrius in 4. disp. 7. num. 160 Emin. Card. de Lauræa de Matrim. disp. 20. art. 1. per totum; Fagnanus in Comment. ad d. cap. fin. de Condit. appos. à num. 1. & seqq. atque Emanuel Gonzalez ad eundem text. num. 3. tom. 4.

Sed contra prædicta aliquis objiciet: Matrimonium initum in habentes votum perpetuum castitatis, & sibi ipsis spondentes illud servare etiam post contractum Matrimonium, 17 est validum; ut ex exemplis per nos adductis supra Decif. 2. num. 16. & ex rationibus validitatis conjugii DEIPARÆ cum Sancto JOSEPH, eth eorum Vota perpetuæ Virginitatis servare adinvicem sibi sponderint, Decif. 111. numer. 19. & seqq. Sed conditio servandi Votum perpetuæ castitatis

est contra bonum Proles, & sic contra substantiam Matrimonii: Ergo malè videtur decisi in *ciis. cap. fin. de Condit. apposit.* quod conditio contra bonum proles sit contra substantiam Matrimonii, & illud faciat irritum, invalidum, & nullum. Contra hanc objectionem dantur resolutiones quatuor.

Prima est, quod Gregorius Nonus decrevit Matrimonium esse nullum, & irritum per conditiones contra ejus substantiam, seu bona appositae, si sint inhonestae; secus autem si honestae sint, prout illa de servando Voto castitatis. Ita Vasquez *disp. 195. cap. 6. num. 63.* Basilius Pontius *lib. 3. cap. 11. n. 6.* ubi plurimos sic respondentes allegat; prout faciunt etiam Salmanticenses *d. cap. 7. num. 93.* hanc rationem reddentes: Quia si ante Matrimonium mutuo Voto conjuges se adstringerent castitatis, obligarentur ad non petendum, nec reddendum debitum, similiter si se Voto Religionis obligarent; & tamen validè Matrimonium inirent. Ergo idem dicendum, si contraherent sub conditione se numquam carnaliter cognoscendi. Item si post Matrimonium se mutuo obligarent ad castitatem servandam, vel ad ingressum in Religionem, Matrimonium non dissolveretur. Ergo similiter si ante Matrimonium id facerent.

Secunda resolutio praedictae objectionis est; quod Matrimonium solummodo includit obligationem reddendi debitum, quoties justè fuerit petum. At ex suppositione praecedentis Voti castitatis ante conjugium manifestati; & cum conditione illud servandi in contractu Matrimonii posita, non justè petitur debitum: Ergo dicta conditio non habet vim dirimendi, quia non est contra Jus alterius conjugis circa petitionem debiti. Ita Castropalaus *de Matrimonio. disp. 2. punct. 11. §. 4. num. 6.*

Tertia resolutio. Illud est contra substantiam Matrimonii, quod positivè ponitur contra aliquod bonum ipsius, ut si prolem occides, si venenum sterilitatis procures; non autem id quod negativè tantum se habet; ut in habentibus Votum castitatis, & ejus observantiam sub conditione ponentibus: ita Pontius *d. lib. 3. cap. 11. num. 6.*

Quarta verò resolutio, quae magis germana, & communis reputatur, est illa, quam ponit doctissimus Matrius *d. disp. 7. num. 162.* his verbis: Quia (inquit) essentia Matrimonii consistit in mutuo dominio, & subjectione corporum per ordinem ad usum Matrimonii; sed potest subsistere dominium, & subiectio corporum cum praedicta obligatione; cum enim dominium distinguatur ab usu, potest verum dominium subsistere cum obligatione, seu conditione, non utendi re ipsa. Quod latius explicat sub num. 163. ostendens, habentes Votum perpetuae castitatis, & contrahentes Matrimonium sub conditione illud servandi, nullum ejus bonum offendere; non bonum Sacramenti, quia perpetuè simul vivere volunt; non bonum fidei, quia corpus suum alteri non tradunt; non bonum proles, quia (ait) contrahentes non se obligant ad Prolem impediendam per media illicita, quod solum impedimentum substantiae Matrimonii repugnat,

non autem per media licita, ut per Votum castitatis mutuo consensu emissum, vel per Religionis ingressum; & de tali proles impedimento loquitur Pontifex in eo cap. fin. & intellexit conditionem appositam de evitanda, seu impedienda generatione, habendo tamen copulam, & procurando per venena sterilitatem, aut abortum, & similia. Hinc valida fuerunt Matrimonia illorum, qui cum pacto servandi perpetuam castitatem contraxerant, ut probavimus. *d. Decis. 11. & Decis. 111.*

Ceterum circa praedictas condiciones Matrimonium dirimentes, & ejus substantiam inimicantes, nonnullas illationes Doctores faciunt, satis notatu dignas, & sunt sequentes. Una, quod ex iisdem conditionibus irritatur Matrimonium non ex solo Jure Canonico, sed etiam ex Jure naturali; quia de Jure naturae quid destruit substantiam contractus, irritat ipsum contractum; cumque praedictae conditiones destruant substantiam Matrimonii consistentem in illis tribus bonis Proles, Fidei, & Sacramenti; de Jure naturae irritant Matrimonium. Ita Sanchez *d. lib. 5. disp. 9. num. 31.* & Salmanticenses *d. cap. 7. num. 87.* ex qua illatione inexcusabilis fit ineptia illa, quam idem Salmanticenses referunt *d. cap. 7. n. 26.* assertam à Sanchefio, & aliis Theologis de Matrimonio scribentibus, scilicet opus esse, ut contrahentes cum conditionibus contrariis substantiae Matrimonii notitiam habeant Juris Canonici in *d. cap. fin. de Condit. apposit.* adhuc ut Matrimonium sit irritum; alias si illud ignorent, conjugium erit validum; hoc enim est ineptè dictum, stante Juris axiomate, quod ignorantia Juris neminem excusat, & praeter ipsius Juris naturalis, & circa impedimenta Matrimonii dirimentia; ut bene adverrit Fagnanus *tom. 5. in cap. Ex parte. num. 12. de Regular. his verbis: Et re vera maximum absurdum esset, si in hac materia tam gravi Matrimonii admitteretur ab Ecclesia exceptio ignorantia Juris; nam hoc praetextu liceret contrahentibus Matrimonium, aut Sacros Ordines suscipientibus allegare defectum consensu ob juris ignorantiam; quod abhorrent Sacri Canonici. cap. Presbyterum. 28. dist. cap. Ad id. quod. Et cap. 15. qui fidem. ubi DD. de Sponsalib.*

Alteram illationem est, quod si quis ineat Matrimonium cum hac conditione, ut ipsa Uxor non educet prolem nascituram, sed eam aliis tradat lactandam, educandam, seu nutriendam, Matrimonium valet, nec irritum dici potest. Basilius Pontius *d. lib. 3. cap. 11. n. 3.* Sanchez *d. lib. 5. disp. 9. num. 13.* & Salmanticenses *d. cap. 7. num. 88.* ubi nonnullos contrarium opinantes allegant. Et Tertia illatio dicit, quod si unus conjux contrahat cum aliqua conditione contraria substantiae Matrimonii, vel uni ex tribus bonis ejus; sed alter conjux eandem conditionem nec respuat, nec acceptet; sed de ea nihil dicendo, ineat Matrimonium; in hoc casu non erit irritum, sed validum. Sanchez *d. disp. 13. num. 5.* Fagnanus in *d. cap. fin. num. 4. de Condit. apposit.* ea ratione quia tacens censetur contradicere favore Matrimonii. *cap. Per tuas. eod. tit. & allegat plures Canonistas ita sentientes.*

tientes; subdens *num. 5.* quòd iidem Scribentes consulunt, ut cautæ sunt mulieres, ut dum Viri apponunt conditiones contra substantiam Matrimonii, taceant, & nihil respondeant, nam sequuta copula Matrimonium est indissolubile. Sed hæc satis de his conditionibus destruentibus substantiam Matrimonii.

Secundum genus conditionum continet illas, quæ vocantur turpes, sed substantiæ Matrimonii non sunt contrariæ. Hujusmodi sunt, Exempli gratia, *duco te in Uxorem, si talem pecuniam furaberis, vel si talem Virum occideris, si Religionem Calvinisticam amplexa fueris*; & similes; quas quidem non irritare Matrimonium; sed ipsas irritari, & pro non adjectis haberi omnes Theologi, atque Canonistæ advertunt juxta eandem Decretalem Gregorii Noni *in cap. fin. De Condit. apposit.* ubi in fine subdit: *Licet conditiones appositæ in Matrimonio, si turpes, aut impossibiles fuerint, debeant propter ejus favorem pro non adjectis haberi.* Et idè sic docet Eminentiſſ. Cardin. de Lugo *De contractib. in genere disp. 20. sect. 14. num. 369.* Sanchez *d. libr. 5. disp. 15.* Basilii Pontius *libr. 3. cap. 5. Aversa quest. 5. sect. 5.* Mastrius *d. disp. 7. n. 158.* Eminentiſſ. Cardin. de Lauræa *de Matrim. disp. 20. art. 2. §. 5.* & Salmanticenses *d. cap. 7. de Matrim. punct. 6. num. 101. & 102.* quibus tamen in locis omnes concorditer volunt, quòd si contrahens cum conditione turpi hoc animo contrahat, ut nolit consensum præstare, nisi conditio illa sit posita in esse, Matrimonium ex tunc in re non est validum, ea ratione quia essentia Matrimonii subsistere nequit sine consensu, *cap. Sufficiat. 27. quest. 2.* Ergo si ad positionem efficacem consensu aliquis exigat rem aliquam, quæcumque illa sit, consensus non est efficax, neque completus, nisi res illa posita sit, *cap. Tua fraternitas. De sponsal. ibi: Matrimonium in veritate contrahitur per legitimum viri, & mulieris consensum.* At si contrahens modo prædicto habuerit animum absolutum contrahendi, & ex joco conditionem turpem appoverit, absque mora Matrimonium est validum in utroque foro; & casu quo dubium sit, an ex joco vel non nisi adimpleta turpi conditione consentire voluerit in Matrimonio, in foro externo præsumitur ex joco adjectam fuisse, & Matrimonium habetur validum; nam ab Ecclesia præsumitur, quòd nemo velit Sacramentum sumere cum peccato mortali, ut fufius differunt Emin. Card. de Lauræa *d. §. 5.* & Salmanticenses *d. cap. 7. num. 102. & n. 103.* ubi notant, hæc omnia esse intelligenda de conditionibus turpibus de futuro; quia si forent de præterito, aut de præfenti, si veræ sunt, Matrimonium valet; at si veræ non essent, irritum omninò ex defectu consensus remaneret.

Tertium genus complectitur conditiones impossibiles. circa quas advertere oportet, impossibilitatem provenire posse à diversis principiis; idè alie conditiones dicuntur impossibiles à natura, ut *Contraho tecum, si calum digito retigeris.* Alie sunt impossibiles ex jure, ut *Contraho tecum, si licet uxorem ducere consanguineam in quarto gradu.* Alie sunt impossibiles defacto, ut si quis dicat mulieri pauperi, *Contraho Matrimonium tecum, si dederis mihi decem millia Ducatorum.* Alie sunt impossibiles ex suppositione, ut si contrahens cum muliere corrupta dicat, *Contraho tecum, si Virgo exilis*, vel si dicat, *Contraho tecum, si pater tuus vivit*; qui tamen jam multò ante mortuus sit. His prænotatis, Regula est, quòd hæ conditiones impossibiles non irritant Matrimonium, sed ipsæ irritantur, & habentur pro non adjectis, ut definitum est *in cit. cap. fin. De Condition. apposit.* favore ipsius Matrimonii; ad exemplum ultimarum voluntatum, atque legatorum, quorum favore conditiones impossibiles rejiciuntur, & pro non adjectis censentur. *l. Obtrunxit. ff. de Condit. & demonstrat.* nec non *§. Impossibilis. Instir. De Hæredib. instir.* quamvis in aliis contractibus contrarium sit de Jure statutum, siquidem ubi sunt cum conditione impossibili, contractus ipsi irriti, nulli, & invalidi remanent. *l. Impossibilis. ff. de Verb. Oblig.* prout etiam *in §. Si impossibilis. Instir. De Inutilib. Stipulat.* Fagnan. *in d. cap. fin. num. 10.*

Dux tamen limitationes dant Doctores Regulae supradictæ. Una est, quòd uterque conjux contrahens cum conditione impossibili, sciat, & cognoscat, ipsam conditionem esse impossibilem; quandoquidem si uterque, aut unus eorum crederet, eam conditionem esse possibilem, in hoc casu Matrimonium esset irritum, & nullum. Ita Sanchez *d. libr. 5. disp. 3. num. 9.* Basilii *d. libr. 3. cap. 3. num. 3.* & Salmanticenses, alios allegantes, *d. cap. 7. num. 22.* ubi dicunt, Gregorium Nonum *in cit. cap. fin. de Condit. apposit.* rejicere conditiones impossibiles cognitæ, & manifestas iisdem contrahentibus, secus autem si illas non cognoscant, & credant esse posibles; tunc enim Matrimonium stat in suspensio usque ad complementum conditionis, quæ postea cum appareat impossibilis, cessat obligatio exequendi contractum, & sic Matrimonium remanet nullum. Altera limitatio est, quòd à contrahente conditio impossibilis apponatur ita ferid, ac determinatè, ut sub ea tantum consentire velit; tunc Matrimonium irritum remanet ex defectu consensus; à quo omninò pendet valor Matrimonii. Quòd si dubium remaneret, an ferid, vel ex joco adjecta fuerit impossibilis illa conditio, in hoc casu præsumitur ex joco; itaut illa irrita censetur, Matrimonium verò sit validum juxta prædictum *cap. fin. De Condit. apposit.* ut latè ostendunt Sanchez *d. libr. 5. disp. 3. num. 16.* Basilii Pontius *d. libr. 3. cap. 4. num. 2.* Aversa *d. q. 5. sect. 4.* Mastrius *d. disp. 7. num. 154.* Emin. Card. de Lauræa *d. disp. 20. art. 2. §. 3. & §. 4.* atque Salmanticenses *d. cap. 7. num. 23.*

Quartum tandem conditionum genus amplectitur conditiones licitas, atque honestas; quæ subdividuntur in tres species, quatenus alie dicuntur de præterito, alie de præfenti, & alie de futuro; circa quas etſi plura, & quidem tædiosa nimis scribant Theologi; omnia tamen ab eis dicta restringuntur ad has duas conclusiones sequentes. Conclusio prima:

R

ma:

29 *ma*: Conditiones de præterito, ut *duco te in Uxorem, si Pater tuus fuit Doctor, vel Judex, vel Dux*; aut quid simile: prout etiam Conditiones de præfenti, ut, *duco te in Uxorem, si es Virgo*; vel *si es legitima*, & similes, non suspendunt Matrimonium; sed si veræ sunt, statim faciunt ipsum validum; si veræ non sunt, reddunt illud irritum, ac nullum. Ita S. Thoma in 4. *dist.* 29. *quest.* Unic. *art.* 3. q. 3. ac etiam in *addit.* 3. *part.* *quest.* 47. *art.* 5. Sanchez *lib.* 5. *disp.* 6. n. 1. Salmanticenses, alios allegantes d. *cap.* 7. n. 52. Eminen. Card. de Lauræa d. *disp.* 20. *art.* 2. §. 1. à num. 22. & seqq. novissimè Mastrius d. *disp.* 7. num. 150. ubi hanc reddit rationem dicens: Nam qui sub ea conditione consentit, solum se obligare intendit supposita talis conditionis veritate. Ergo si detur, statim obligatus manet; secus si non detur. Concordat Fagnanus in *cit.* *cap. fin. de Condit. appositis* à num. 13. & seqq. ubi querit, An Matrimonium coram Parocho, & testibus contractum à Viro sub conditione, si mulier est legitima, ac deinde consummatum, sit validum, nec ne, si postea confiterit, mulierem illegitimam esse? Et subdit ibidem: *Hic casus contigit in quodam Cosmo, qui coram Parocho, & testibus contraxit Matrimonium cum Anna his verbis: Anna, si es legitima, accipio te in meam Uxorem. Deinde Matrimonium cum ea consummavit, ac prolem inde suscepit. Postea compertum est, Annam non esse legitimam, sed naturalem natam ex concubina. Qualitum est, an valeat Matrimonium?* Et pluribus rationibus, Juribus, ac Doctorum auctoritatibus probat, non valere, copula non obstante, quia ab initio consensus fuit restrictus sub illa conditione de præfenti, ac præterito, *Si Anna fuerit legitima*; qua conditione non existente vera, consensum non præstitit, & sic Matrimonium ab initio fuit nullum.

Conclusio secunda: Condicio de futuro vel habet certum, & determinatum tempus suæ futuritionis; ipsaque conditio non est contingens, sed certò futura, ut *duco te in Uxorem; si annus proxime venturus erit bisextilis; vel si calendis Aprilis sol orietur*? Et tunc Matrimonium non suspenditur, sed statim valet. Vel conditio est de contingentibus. Ut *duco te in Uxorem, si intra tres menses Lauream Doctoratus obtinero; vel si frater tuus obierit; aut si Navis ex Indiis advenerit*. Et in hoc casu validitas Matrimonii pendet ab adimplemento conditionis; itaut si verificetur conditio, Matrimonium tunc valeat; si non verificetur, nihil actum censetur. Salmanticenses d. *cap.* 7. num. 53. & 54. ubi DD. citant, & advertunt, quòd ante adimplementum conditionis utraque pars vel etiam una tantum ex justa causa potest à contractu resilire; non etiam adimpleta conditione, quia statim Matrimonium censetur completum, & factum indissolubile; quod etiam docent Mastrius d. *disp.* 7. à num. 152. & seqq. & Emin. Card. de Lauræa d. *disp.* 20. *art.* 2. §. 2.

Corollarii loco notabile unum importantissimum datur Studiosis Lectoribus, ac præcipuè Parochis, videlicet, peccare mortaliter

omnes, qui contrahunt Matrimonium sub conditione, Conjuges, Parochus, ac Testes, ut advertunt Averfa *quest.* 5. *sect.* 1. *in fine*; & Salmanticenses d. *cap.* 7. num. 51. ubi hanc reddunt rationem dicentes: *Tum quia qui Sacramento sub conditione conficeret absque necessitate peccaret, & cum sit in re adeò gravi, mortaliter. Atqui non potest justa causa adesse, ut Matrimonium sub conditione celebretur, cum non habeat effectum ante adimpletionem conditionis, & possit rescindi ante illam; & ideo sicut expectandus est conditionis eventus; sic curandum est de conditionis impletionem ante Matrimonii celebrationem. Tum etiam quia ex Matrimonio sub conditione celebrato pluribus litibus, ac perplexitatibus aditus aperitur. Ergo ut ista evitentur, non debent sub tali conditione conjuges Matrimonium inire; sed vel sponsalia tantum; vel ex peccare conditionis eventum. Ne obliviscantur Parochi monitionis hujus: etsi per cursum annorum quinquaginta, quos in hac Curia Episcopali Patavina consumpsi, nunquam audiverim in hac amplissima Diacesi fuisse contractum Matrimonium aliquod sub conditione.*

DECISIO XXI.

ARGUMENTUM.

Præmissis variis significationibus Voti, ejusdem definitione, ac multiplici divisione, ostenditur, Votum solemne Castitatis, vel in Religione, vel in Sacrorum Ordinum susceptione emissum, esse Impedimentum dirimens Matrimonium. Referuntur duodecim Vota Hebræorum, qui tamen nunquam vovebant Castitatem, itaut DEIPARA fuerit prima, quæ eam voverit. Inquiritur, Quo Jure Votum solemne Castitatis dirimat Matrimonium? & Quo Tempore sit institutum hoc Impedimentum? Tandem firmatur, posse Summum Pontificem in Votis solemnibus Castitatis ex justa causa dispensare.

SUMMARIUM.

- 1 Votum solemne Castitatis tum in Religione, tum in Ordine Sacro emissum dirimit Matrimonium.
- 2 Voti Vox plura significat. Et quæ?
- 3 Votum unde sic dicatur?
- 4 Voti definitio.
- 5 Voti ad validitatem quinque necessaria. Et quæ?
- 6 Propositum vovendi non facit Votum.
- 7 Voti divisiones plures.
- 8 Votum aliud est simplex, aliud solemne.
- 9 Votum solemne Castitatis in Ordine Sacro, vel in Religione dirimit Matrimonium.
- 10 Votum simplex, & Votum solemne in quibus conveniant? & in quibus differant inter se?

II Voti